

Projev při příležitosti jmenování profesorů

Jakub Fischer, Karolinum, 18. 12. 2018

Vaše Magnificence, pane předsedo České konference rektorů, Magnifici paní rektorky a páni rektoři, vážený pane ministře, vážená paní náměstkyně, milý pane náměstku, vážený pane státní tajemníku, vážený pane předsedo Národního akreditačního úřadu, vážený pane předsedo Rady vysokých škol, vážené kolegyně profesorky a vážení kolegové profesoři, cives academici, dámy a pánové.

Je mi opravdu velkou ctí promluvit v této krásné aule staroslavného Karolina při dnešní promoci, při níž jsme povýšeni do nejvyšší akademické hodnosti. Osobně je pro mne dnešní účast specifická. Profesorských promocií jsem se totiž účastnil zpoza předsednického stolu pravidelně, z pozice předsedy Rady vysokých škol, kterou jsem měl čest až donedávna vést. Dnes si toto oficiální potvrzení roztržitosti sám přebírám.

Řízení ke jmenování profesorem je ze své podstaty poměrně dlouhé, místy možná až zdlouhavé; mezi podáním návrhu na jmenování a slavnostní promocií zpravidla uběhne více než jeden rok. To pro nás přináší jednu velkou výhodu. Máme čas vstřebat úspěšné překonání jednotlivých milníků, vstřebat úspěch přednášky pro odbornou veřejnost, doporučující stanovisko (hodnotící) komise, výsledek hlasování na fakultní a následně na univerzitní vědecké radě.

Příležitost... Důvěra... Úspěch... Pokora... Závazek... Právě tato slova mi nejčastěji přicházela na mysl, když jsem procházel jednotlivými fázemi jmenovacího řízení a vstřebával jejich výsledky.

Příležitost a důvěra. Každý z nás v této aule může převzít profesorský titul jen proto, že mu jeho instituce dala příležitost a jeho nadřízení a kolegové jej poctili důvěrou. Každý z nás má teď na mysli konkrétní osobnosti na své vlastní akademické půdě. Já osobně si vážím rozhodnutí svých někdejších šéfů, profesora Segera, profesora Hindlse a profesorky Machkové, kteří mi postupně svěřovali náročné a odpovědné akademické funkce na fakultě a univerzitě. Ani dnes není na našich vysokých školách příliš obvyklé, aby věk proděkana začínal dvojkou, prorektorem se stal čerstvý třicátník a profesorem čerstvý čtyřicátník. Před deseti lety to bylo prakticky nemyslitelné a opravdu za tuto příležitost a důvěru děkuji. Nevyprávím to zde proto, abych se chvástal svou kariérou. Dobře vím, že každý z nás, nových profesorů, má příběh v jádru podobný, byť v tisícerých detailech odlišný. Připomínám tuto cestu mladého akademika proto, abych nám všem připomněl, že je povinností a radostí právě nás, profesorů, neustále dávat příležitosti mladým a nadějným kolegům. Že pro nás musí být nikoli rivalové, kterých se máme obávat a s nimiž soupeříme, nýbrž kolegové, s jejichž růstem rosteme i my sami. Jsme dlužníky našich předchůdců a svůj dluh splácíme našim žákům.

Úspěch a pokora. Dosáhnout nejvyšší akademické hodnosti je nepochybným úspěchem. Můj vzácný kolega a dobrý přítel Jan Wintř z Právnické fakulty zdejší univerzity s oblibou při podobných promočních příležitostech spolu s prvním mužem na Měsíci Neilem Armstrongem říkává: „je to velký krok pro člověka...“. Dodávám k tomu: měl-li by člověk takový velký krok udělat sám, trval by mnohem déle a stál by mnohem více úsilí. S pokorou si uvědomuji vysokou míru podpory a inspirace, kterou jsme dostali nejen od svých blízkých a přátel, ale též od svých starších i mladších spolupracovníků. Upřímně a z celého srdce vám všem, naši blízcí, milí přátelé a kolegové, děkujeme. Bez vás bychom tu dnes nestáli.

Závazek. Výrazně silněji než úspěch cítím závazek. Závazek, aby onen velký krok pro člověka z citované Armstrong-Wintřovy věty byl alespoň malým přínosem pro lidstvo. Jak toho dosáhnout? Připomeňme, že vysoké školy, coby centra rozvoje a šíření poznání, mají tři navzájem propojené role. Roli vzdělávací, roli výzkumnou, roli společenskou. Že by profesor vysoké školy měl být tahounem jak pedagogické činnosti, tak výzkumu ve svém oboru, není nikterak překvapivé. Stejně tak je samozřejmé, že by měl při těchto činnostech pomáhat mladším či méně zkušeným kolegům. Ponechám tedy výuku, vědeckou, uměleckou a jinou tvůrčí činnost stranou a krátce se zastavím nad třetí, nebo chcete-li společenskou rolí vysoké školy a nad úkolem profesora při jejím naplňování.

Podle mého názoru je jedním z poslání vysoké školy poskytovat politické reprezentaci a veřejné správě na národní i místní úrovni odborné zázemí pro tvorbu a realizaci hospodářské a sociální politiky. Vysoké školy dále s politickou reprezentací a veřejnou správou mohou a mají spolupracovat při řešení věcných úkolů v jednotlivých oblastech, ať již se jedná o zemědělství, průmysl, vzdělávání, zdravotnictví nebo třeba ochranu životního prostředí. Taková spolupráce již v řadě míst zdárně funguje, v řadě dalších vidím – z obou stran – nepochybně prostor ke zlepšení.

Žijeme přitom ve společnosti, která je v posledních letech dosti rozdělená. Nelze se navíc ubránit dojmu, že je uměle a záměrně rozdělovaná. Vysoké školy ani jejich špičkoví pracovníci by na toto rozdělování společnosti neměli přistoupit. Naopak. Považuji za nezbytné nejen přispívat k hledání odpovědí na složité společenské i ekonomické otázky, ale také, a možná zejména, srozumitelně vysvětlovat tyto složité odpovědi těm spoluobčanům, kteří z různých důvodů takto vysokého vzdělání nedosáhli. Pokud by se nám podařilo tomuto závazku dostát, mohli bychom snad k určitému stmelování společnosti přispět.

Není to úkol lehký, ale právě proto je to úkol, který máme povinnost přijmout. Přeji nám všem v této službě naší zemi mnoho sil, odvahy a osobního štěstí.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.